

- науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки психології та мистецтв ВДПУ ім. М.Коцюбинського / за ред. Г.С. Тарасенко. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2013. Вип. 2. С. 218 – 221
4. Барановська І.Г. Творчий розвиток молодших школярів засобами театральної діяльності . *Zbior raportow naukowych. «Perspektyvy rozwoju badan naukowych w 21 wieku»*. (27.02.2013 – 28. 02.2013) Szczecin: Wydawca: Sp. z o. o. «Diamond trading tour», 2013. С. 5 – 9.
  5. Барановська Ірина Вокальна підготовка майбутніх учителів музики засобами театального мистецтва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал* / голов. ред. А. А. Сбруюва. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. № 10 (74). 248 с. С.150-160
  6. Барановська І.Г. Мистецькі інтегративні технології в поліхудожній освіті. *Інформаційні технології в освіті*. 2019. №2 (39). С. 40-50
  7. Образцов С.В. Зачем людям театр кукол? *Театр*. 1987. №7. 192с
  8. Станіславський К. Робота актора над собою. Київ: Мистецтво, 1953
  9. Сухомлинський В. Про розвиток творчої особистості школярів: індивідуальний та диференційований підхід. URL: <http://pandia.ru/text/79/530/42611.php>
  10. Терещенко М.С. Режисер і театр. Київ : Мистецтво, 1971. 158 с.
  11. Типові освітні програми, розроблені під керівництвом О.Я. Савченко та Р. Шияна URL: <https://nus.org.ua/news/opublikuvaly-typovi-osvitni-programy> Дата звернення 24.11.2020

УДК 373.31

А. Басюк,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
A. Basyuk,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАЛАГОДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ ТА УЧНЯ

THEATRICALIZED ACTIVITY AS AN EFFECTIVE MEANS OF ESTABLISHING TEACHER-PUPIL INTERACTION

Анотація. У статті аналізується проблема налагодження взаємодії вчителя та учня засобами театральної діяльності. Конкретизовано особливості використання в освітньому процесі початкової школи театального мистецтва, визначено функції театру, які ефективно впливають на налагодження взаємодії між учителем та учнями. Нами визначено різні види театралізації та види театрів, у яких можуть брати участь учні, співпрацюючи з педагогом.

Abstract. The article analyzes the problem of establishing interaction between teacher and student by means of theatrical activities. The peculiarities of the use of theatrical art in the educational process of the primary school are specified, the functions of the theater are determined, which effectively influence the establishment of interaction between the teacher and the students. We have identified different types of dramatization and types of theaters in which students can participate in collaboration with the teacher.

Ключові слова: театр, педагог, молодший школяр, театралізована діяльність, взаємодія.

Key words: theater, teacher, primary school pupil, theatrical activity, interaction.

Сучасні педагогічні дослідження спрямовані на розвиток, формування та успішне становлення особистості учня початкової школи. Основним фактором цього процесу є ефективна взаємодія вчителя та учня, для педагога важливо знайти індивідуальний підхід до дитини, ввести її в освітній процес, стимулювати засвоєння учнем відповідних знань, розвивати здібності. Налагодити дружні стосунки, успішно взаємодіяти учителям та учневим допоможе організація театралізованої діяльності, адже це спільна продуктивна робота, яка потребує постійного спілкування, обговорення ідей, творчої кропіткої праці та, як результат, отримання мистецького продукту, насолоди від виконаного завдання.

Використання театрального мистецтва як ефективного засобу взаємодії вчителя та учня досліджують чимало науковців, таких як: Н. Абалкін, В. Абрамян, Б. Ардов, М. Барахтян, Р. Баталов, В. Бутенко, Л. Бутенко, П. Галахова, О. Головенко, С. Єлканов, А. Єршова, І. Зайцева, А. Капська, Р. Короткова, Є. Коцюба, О. Кретьова, Д. Кропоткін, Н. Ксенофонтова, Н. Мартинович, М. Миклашова, Н. Миропольська, Г. Переухенко, Н. Сайгушев, С. Соломаха, С. Швидка, Г. Яструбова та інші. Вони розглядають театральне мистецтво як засіб удосконалення творчого потенціалу вчителя, його педагогічної майстерності та гармонійного особистісного розвитку. Питання взаємодії вчителя та учнів висвітлюється у Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», в Національній та Європейських рамках кваліфікації, Концепції Нової української школи тощо.

Мета статті – розкрити особливості налагодження взаємодії вчителя на учня засобами театралізованої діяльності.

«У сучасному суспільстві спостерігається поступовий відхід від традиційної моделі викладання, у якій вчитель є ретранслятором знань, а учень його пасивним реципієнтом. Починаючи з початкової школи, виховні можливості навчального закладу зорієнтовані на розвиток природних обдарувань дитини. Тому використання театральної педагогіки в навчальному процесі розглядається як один із найважливіших засобів» [1, с. 23]. У процесі спілкування з театральним мистецтвом народжуються та розвиваються емоційні переживання дитини, що допомагає вчителю відчувати внутрішні почуття молодшого школяра, зрозуміти його стан та переживання, пояснити для себе особливості його поведінки. Театралізоване дійство допомагає учневі розкритися, показати своє внутрішнє «Я», проявити себе, показати усі приховані таланти.

«Театральне мистецтво – це специфічний вид мистецької діяльності який поєднує в собі можливості багатьох художньо-зображувальних засобів експресії, створює образи, розвиває мовлення, мислення, регулює поведінку тощо» [2, с. 42]. Аналіз наукової літератури дозволяє виокремити ряд функцій, які реалізує театралізована діяльність у процесі взаємодії вчителя та учнів:

- соціалізуюча – стимулює учнів до опанування різних соціальних ролей (матері, батька, доньки, сина тощо) та прийнятих моделей їх поведінки;
- виховна – спроектована на те, щоб батьки та педагоги у ігровій формі мали можливість розглянути та сформулювати уявлення молодших школярів про такі моральні якості, як «добро – зло», «правда – брехня», «щедрість – скупість» та інше;
- розвивальна – дозволяє учням початкової школи поринути у захопливі події та пригоди, що сприяють не тільки розвитку їх уяви та фантазії, а й забезпечують початковий етап формування уявлень про моральні якості, особливості поведінки та співпраці у дитячому колективі, раціональну організацію свого робочого часу, розвиток емоційної сфери учнів, допомагає сформувати навички рефлексії та емпатії; сприятиме розвитку зв'язного мовлення;
- дидактична – використання театралізованої діяльності є ефективним засобом активізації навчально-пізнавальної діяльності та сприяє емоційному збудженню дитини, в результаті чого навчальний матеріал засвоюється краще, залишає глибокі «сліди» у свідомості дитини, а тому – запам'ятовується краще; за допомогою театрального мистецтва учні швидше та практичніше знайомляться з різними видами музичного, образотворчого, хореографічного, літературного, драматичного мистецтва, обрядами, звичаями, традиціями;
- дозвіллево-розважальна – сприяє доцільно та корисно організувати вільний час учнів початкової школи;
- естетична – впливає на формування естетичних смаків молодших школярів.
- релаксаційна та рекреаційна – участь у театралізованій діяльності дозволяє учням розслабитися, відпочити, відновити сили, по іншому поглянути на оточуючий світ, подолати емоційний стрес, тривожність чи страхи» [2, с. 24].

Професія вчителя дуже близька до професій актора та режисера, адже своєю поведінкою педагог впливає на почуття, емоції та взагалі на атмосферу, яка вирує навколо глядача – учня. Чим більша переконливість та артистизм вчителя, тим успішніше виконуються дані завдання. Взаємодія вчителя та учня під час театралізованої діяльності дуже особлива, адже створюється невимушена

атмосфера, коли учень не боїться висловити свою думку, помилитись. Це можливо лише тоді, коли в класі панує дружня, привітна атмосфера, налагоджені тісні зв'язки між педагогом та учнями.

«Театральна діяльність дає можливість майбутньому вчителю одержати психолого-педагогічні, спеціальні, методичні знання для успішного розв'язання дидактичних завдань, аналізу педагогічних ситуацій, для вибору засобів взаємодії, розвиває вміння синтезувати матеріал, знаходити для нього відповідне психо-емоційне забарвлення» [6, с. 39]. Завдяки цьому багажу успіх позитивної спільної діяльності вчителя та учня набагато більший.

Налагодження взаємодії педагога та учня – складний, довготривалий процес, вчителю важливо зрозуміти дитину, її світогляд, цінності, особливості мислення та направити в правильне русло. Суперечки, які можуть виникнути між учнем та вчителем, негативно впливають на процес взаємодії, гальмують особистісний ріст учня. Педагогові важливо встановити емоційний зв'язок з підопічним, налагодити взаєморозуміння, тільки тоді можна говорити про взаємодію, яка позитивно впливатиме на особистість школяра.

Відвідування театру або іншого масового видовища демонструє майстерну та клопітку роботу режисера, яка базується на чіткій взаємодії між постановником та артистами, співаками, танцівниками для того, щоб якнайкраще та найширше розкрити талант кожного, щоб показати людину індивідуально та неповторно. Так само і вчитель може досконало розкрити індивідуальність кожного учня лише при повній взаємодії з ним, його робота є мистецтвом творення успішної особистості [1, с. 57].

Такі різноманітні емоції як співчуття, радість, гнів, подив присутні на кожному уроці, тому з цього випливає, що провідною метою навчання варто вважати не лише оволодіння учнем знань, умінь і навичок, а й формування провідних якостей особистості. Саме через це використання елементів театральної педагогіки сприяє створенню на уроці ситуації успіху, яка, в свою чергу, викликає у школярів відчуття радості, задоволення від навчання, бажання ходити до школи та дізнаватись щось нове. Усе це допомагає витіснити стандартні уроки, головною метою яких є просто подання сухого матеріалу. Дидактична гра, театралізована подача програмового матеріалу урізноманітнюють урок, роблять його цікавим, захоплюючим [1, с. 71].

Важливо пам'ятати, що перш ніж робити певні висновки про дитину потрібно краще її пізнати, адже не усі учні легко можуть піти на контакт, почати проявляти себе. Пильне спостереження за школярами, індивідуальні бесіди не дозволяють так розкрити дитину, як театрально діяльність, в якій вона може проявити всі сторони своєї особистості.

Театралізована діяльність – не просто цікава гра, вона містить у собі низку компонентів, які не лише урізноманітнюють урок, але й допомагають у кращій та легшій формі подати важкий матеріал, що в подальшому підвищує відсоток засвоєння великої кількості інформації (рис.1) [7, с. 24].

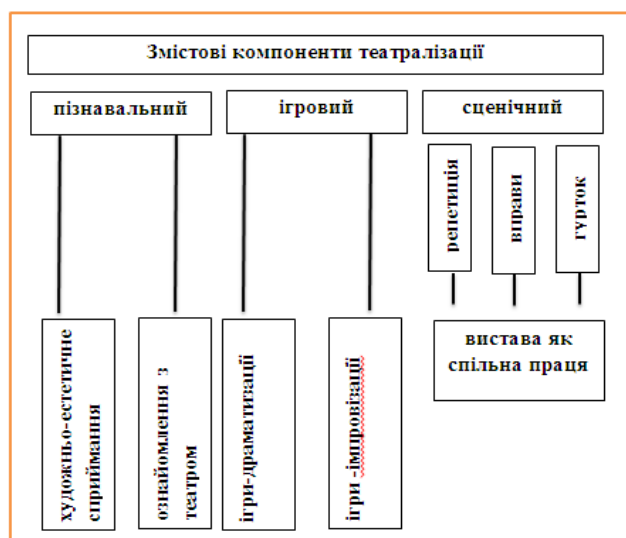

Рис.1 Змістові компоненти театралізованої діяльності

Реалізація театралізованої діяльності у початковій школі може проявлятися у постановці ігор-драматизацій за сюжетами відомих казок, оповідань; ігор-імпровізацій, де учням потрібно проявити себе, власний характер, висловити та обґрунтувати свою думку. Разом з молодшими школярами доречно відвідувати театри, спостерігати за майстерністю акторів, обговорювати їх роботу. У класі можна робити постановки різних видів театрів (театр ляльок, театр тіней, театр природи, театр одного актора, театр на фланеґрані тощо), які можуть тривати від кількох хвилин до всього уроку чи демонструватися у позаурочний час.

Отже, театралізована діяльність є дуже важливим та ефективним засобом налагодження взаємодії вчителя та учня. Вона сприяє соціалізації дитини, адже розкриває її емоційну, інтелектуальну сферу, відображає чуттєво-образне мислення, активізує фантазію, художню уяву, мобілізує пам'ять та увагу, розвиває музичні та образотворчі здібності. А це, в свою чергу, допомагає краще засвоїти суспільно важливі елементи поведінки та орієнтуватися у відповідних ситуаціях.

Література

1. Артемова Л.В. Театр і гра. Вдома, у дитячому садку, в школі. – К.: Томірс, 2002. – 291 с.
2. Барановська І. Театр ляльок у початковій школі: навчально-методичний посібник / І. Барановська. – Вінниця, 2015. – 170 с.
3. Голік Олександр Педагогічна майстерність (організаційно-управлінський аспект самостійної діяльності студентів) / Олександр Голік. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток ЛТД», 2009. – 261 с.
4. Демченко О.П. Підготовка майбутніх творчих педагогів обдарованих дітей у контексті євроінтеґрації / О.П. Демченко // Молодий вчений. – 2019. – № 5.2 (69.2), травень. – С. 47-52.
5. Казьмірчук Н.С. Особливості підготовки вчителів початкових класів до реалізації принципу наступності дошкільної та початкової ланок освіти // Наукові записки: зб. матеріалів науково-практичної конференції викладачів та студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв. Серія «Мистецтво» / За ред. Л.В. Старовойт. – Вінниця, 2018. – С. 89-93.
6. Моляко В. О., Музика О. Л. Здібності, творчість, обдарованість : теорія, методика, результати досліджень / В. О. Моляко, О. Л. Музика. – Житомир, 2007. – 319 с.
7. Театр у школі: робота над виставою, репертуар / уклад. О.М. Ворожейкіна. – Х. : Вид. група «Основа», 2012. – 207 с.

УДК 373.3.091.33:792.046.2

Л. Бевза, Ю. Кондрат,
здобувачі ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
L. Bevza, Yu. Kondrat,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ КАЗКИ

DEVELOPMENT OF COGNITIVE ACTIVITY OF CHILDREN BY MEANS OF THEATRALIZED FAIRY TALE

Анотація. В статті розглядається питання розвитку пізнавальної активності дітей. Пізнавальна активність визначається як діяльнісний стан дитини, що забезпечує її успішність у навчанні та майбутній життєдіяльності. Дієвим засобом активізації потягу до пізнання обрана казка. Схарактеризовано різні жанри казок та з'ясовано їх характерні особливості. Проаналізовано методи та прийоми роботи над створенням театралізованої казки.

Ключові слова: пізнавальна активність, народна та авторська казки, методи, прийоми.